

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gid., za pol leta 1 gid. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravnilstvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oξανila se plačuje od navadne vratice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Nemški Schulverein.

(Izv. dopis iz južnega Štajerja.)

Kar je trtna uš vinogradom, to je hujskavalni prusko-nemški „Schulverein“ slovenskemu ljudskemu šolstvu. Znano je, kako ovo društvo naše šolstvo čedalje bolj izpodjeda. „Schulverein“ je volk v ovčji obleki, politična zvijača, s katero upajo naši sovražniki polagoma svoj cilj doseči. Ta cilj je: ponemčenje naših ljudskih šol in ponemčenje slovenskega ljudstva. Vsi drugačni izgovori so puhli in prazni.

Ovo društvo nam je zato posebno nevarno, ker mu težko moremo do živlega. Ono je postavno dovoljeno, ter ima po svojih pravilih namen, „brniti nemštvo“, (katerega pa itak nikdo ne napada). Pa bodi temu kakor boče, to je gotovo, da po svojih pravilih in postavi sploh sme ovo društvo svoje delovanje omejiti samo na nemško deco in na privatne šole. Kako pa temu ravno nasprotno ravna in se za nemško deco skoraj ne briga no, o tem bilo je uže dosti govora in se lahko prepriča vsak, kdor boče.

Vkljub temu je vlada mirno pusti po njegovej volji razsajati, in štajerski c. k. namestnik vzel je je celo v obrambo. Liberalci to dobro vedó in postajajo čedalje predrznejši. Saj „Schulverein“ je zadnje upanje, na katerem še visijo, in zato ga podpirajo na vse kriplje. Društveni zaklad od dne do dne narašča, njegov delokrog širi se vedno bolj, in v par letih more moč ovega društva narasti, da bo grdo.

Jasno je, da pač tako ne more in ne sme dolgo ostati. Zamujenega dela treba se sedaj z vsemi močmi lotiti. Kdor le nekoliko premišluje, mora razvideti veliko nevarnost, ki nam od ovega društva preti, ako se mu ne zastavi o pravem času pot. In kakó se mu naj zastavi? Protestiranje in kričanje ne pomaga nič, kajti kdo kaj takega posluša? Vlada ne, še menje liberalci, Tudi so vsi drugi pomočki zastonj, ako se društvo ne zavrne v postavne meje. Treba toraj dregniti na pravo mesto! A to ne v deželnem zboru, kajti tu

smo se do dobra prepričali, da nasproti sirovej liberalnej večini za nas ni pravice. Pomoči moremo pričakovati samo od državnega zbora!

„Schulvereina“ ne bomo mogli popolnem zatreči, in tudi treba ni! Nemci imajo postavno pravico staviti in podpirati nemške šole, a to le za — nemško deco. Ako pa na ta ali oni način zvblijajo slovenske otroke v svoje šole, da bi jih ponemčevali, tedaj segajo v naše postavne pravice in kalijo narodni mir. V tem smislu mora so zatorej rešiti to vprašanje brez ozira na vrišč in trušč liberalcev.

Na javne šole in javne učitelje ovo društvo ne sme imeti nikakoršnega upliva. Njegovo privatno delovanje pa se mora strogo določiti in od vlade ostro čuvati, da ne bo nikjer prestopalo določenih in postavnih mej in kalilo narodnega miru. Delokrog se mu mora tako omejiti, da ne bo smelo otroke drugih narodnostij v svoje šole zvblijati in ponemčevati, in da sploh ne bo moglo drugim narodnostim nikjer škodovati. Kdo naj odločuje, ali je otrok te ali one narodnosti, odgovor na to vprašanje prepuščamo našim vrlim državnim poslancem; oni naj stvar uredijo, da bo prav.

Da pa vse to kmalu doženemo, mora nam biti odselej vsem, posebno pa „Slov. društvu“ in našim državnim poslancem prva skrb. Ako smo to dosegli, rešeni smo največje nevarnosti, ob enem pa smo storili prvi korak za vzboljšanje našega ljudskega šolstva, ki se v narodnem oziru nahaja v naj bolj žalostnih razmerah. Zato je pa konečno „Slov. društvu“ še posebej prav gorko v skrb priporočamo!

R—n.

Gospodarske stvari.

Konjska dirka v Žavci v Savinjskej dolini.

Tudi letos bode konjska dirka v vrlo narodnem trgu Žavskem v prekrasnej Savinjskej dolini, to pa dne 10. septembra 1882 ob 3. uri popoldne. Vse je lepo uredjeno in nadejati se je le-

pega uspeha. Toda lepega, ugodnega vremena bi trebalo. Marljivi odbor priobči sledeči načrt za konjsko dirko:

I. Pričetna dirka velja za žrebee in in kobile V. konjerejskega okoliša ali sploh Savinjskega plemena konjskega. Konji ne smejo več, kakor pet let stari biti. Posestnik mora dokazati, da je njegov konj Savinjskega plemena. Pot, katero ima konj enkrat predirjati, meri en kilometer. Prvo darilo je 5 zlatov, drugi dar 3 zlati, tretji dar 1 zlat.

II. Dirka plemenskih konj velja za kobile in licencirane žrebee V. konjerejskega okraja, t. j. plemena Savinjskega. Pri kobilah mora posestnik dokazati, da so zadnja tri leta žrebe prinesle. Pot za dirko je en kilometer dolga in konj jo mora dvakrat predirjati. Prvo darilo je 8 zlatov, drugi dar 3 zlati, tretje darilo 2 zlata.

III. Društvena dirka. Konj bodi star, kolikor koli in plemena, katerega bodi. Dirčno pot eden kilometer dolgo mora dvakrat predirjati. Prvo darilo znaša 8 zlatov, drugi dar 5 zlatov, tretji dar 4 zlate, četerti dar 2 zlata, peti dar 1 zlat.

Konje je treba dan poprej naglasiti pri gospodu Hausenbichlerji v Žavci. Kot dirkarska pravila veljajo ona graškega dirkarskega društva. Vsak, kateri se hoče dirke vdeležiti, mora biti ud štajerskega konjerejskega društva, in se more do 9. septembra 1882 pri gospodu Hausenbichlerji v Žavci vpisati dati. Pri III. društveni dirki je založnina 3 gl. za plačati. Po dirki sledi srečkanje.

Listi za sedeže na tribinah se dobijo pri gg. J. Janič in Širca. Sedeži veljajo, na srednji tribini 1 goldinar, na stranskih tribinah 50 kr.

Dne 11. septembra t. l. je v Žavci premiranje konj.

Funkcionarji: Sodnija zastran daril: Gospodje: Konjeniški stotnik Dragotin Haupt, predsednik: polkovnik vitez Friedrich, namestnijsvetovalec Haas, deželni živinski zdravnik Dr. Klingan, major vitez Schubert, stotnik grof Maks Spaner. (Beli trak.)

K uri: Gospod major pl. Schubert.

Starterja: Gospoda: Hausenbichler in Žigan. (Rudeči trak.)

Razsodnija: Gospodje: Baron Hackelberg, Baron Vaj, Pongrac, Lipold in Lenko; (Modri trak.)

Namestniki: Nj. svetlost knez Salm in gospoda baron Warsberg in Dr. Langer. (Modri trak.)

Na tekališčih: Gospodje: Dragotin Žuža, Jože Širca, Rudolf Žuža in Franjo Roblek. (Zeleni trak.)

Reditelja: Gospoda: Jakob Janič in Ernest Širca, mlajši. (Rumeni trak.)

Krt.

V gornjej Stirskeje je l. 1870 nabral neki veči posestnik na vsakih 100 kvadratnih čevljev zemlje $\frac{3}{4}$ vagonov črvov. L. 1862 in 1863 zgubilo je 7 občin Tirolskih po črvih na krompirji 20.000 žakljev, vrednih 30.000 gl.; in ednaka škoda je bila tudi pri drugih poljskih pridelkih, tako da je malo občin v kratkem času 600.000 gold. zgube imelo. Na Francozskem se jo nabralo v nekej pokrajini od 15. septembra do 27. oktobra l. 1866 čez 3100 centov črvov, in za delo se je plačalo 6282 gold.

Ako premislimo, da eden ogre v svojem življenji od jajčeta do zavitka v mešiček dva funta rastlinskih korenin požre, vsakdo sprevidi, da zamorejo že ogreči cele setve vničiti. Leta 1860 plačal je priden kmetovalec na Solnogračkem v treh tednih za 1100 vagonov nabranih kebrov 480 gl. Bilo jih je kacih 30 milijonov in ako bi bili še živeli, bili bi po svojem zarodu v 3 letih 150 milijonov funtov korenine požrili.

Kdor te številke na tenko pregleda, gotovo ne bo šel krta lovit; nasprotno on bo vsakega lovca krtov zapodil od svojega posestva in tako sebe in svoje škode varoval. Čudno je res, kako slabe lastnosti se podtikajo krtu, da se tudi priznava jegova želja po žužkih. Nekateri se jezijo nad krtinami po travnikih. Krt te tam napravlja, kjer najde veliko merčesa. Mesto da bi se krtine o pravem času raztrosile, dokler še ni trave, lovi se še vedno marljivi in neplačani delavec za svoje dobrote!

On hasni celo sé svojimi kupi mnogo več nego škoduje.

Kajti v tej dobro razrahlanjej zemlji pride boljša na vrh, in tako se travniki in pašniki posebno v jeseni na koristen način posipljejo. Angleški kmetovalci pravijo, da je to: „priprava od zgorej“ ali „obračenje površnja“.

Krt je na dalje, kakor brglez mnogim o žužkih živečim se ptičem, zidarski mojster za celo število prav koristnih drugih živali.

Jegovo zapuščeno stanovanje porablja mravlje, ki vedno nkončujejo množico škodljivih uši in gosenic. Čmeli, t. glavni zaplodilci mnogih rastlin, kakor podlaske, ki preganjajo miši, najdejo v njegovih hodnikih domovje. Še dihur, največi sovražnik miši in podgan, vtabori se pogosto v kakej krtovej luknji.

Drugi pa rekajo: „Krtov je preveč, zato naj se nekateri polovč.“ To je tako, kakor da bi se kdo bojal: oni bi znali prenaglo in pre natenko odpraviti merčes, in ga premalo zapustiti.

Najbolja pomoč: znebiti se merčesa in krtov je: „Ne zmeni se za-nje; pusti pred vsem krtu mirno prihajati in odhajati, kakor jim draga volja.“

Edino, kar imaš storiti, je, da raztrošiš

krvine o pravem času. Preganjati jih se pravi, merčes ploditi in gojiti.*)

Omeniti je še, da krt nikoli ne biva v nasipih, jezih, da ne podkopava teh in tako ne vzročuje poplavljenja, kar se mu tudi sem ter tje očitata.

To delajo povodne črne podgane in sive, ki so prišle l. 1727 iz Azije v naše kraje, pa tudi miši, ki naj raji neposredno po vodah in jarkih stanujejo. Skrbijo naj torej previdni kmetovalci, da ne bo krt za svoje delo in trud prijemal naj grše plačo, katero svet dati more — nehvaležnosti.

M. N.

Premiranje konj v Žavci bo dne 11. septembra in se začne točno ob 9. uri zjutraj. Priredi to premiranje konjerejsko društvo štajersko. Darila v srebru so:

a) Za tri- in štiriletne ne obrejene kobile, za štiri- in petletne obrejene kobile, za žrebice:

1. darilo	40 gold.
2. " (deželno darilo)	30 "
3. "	25 "
4. "	20 "
5. " (dar okraja celjskega)	20 "
6. "	15 "
7. "	15 "
8. "	15 "
9. " (dar okraja celjskega)	15 "
10. " (dar okraja vranskega)	12 "
11. " (dar okraja gorn. gradskega)	15 "
12. "	10 "
13. "	10 "
14. "	10 "
252 gold.	

Za eno- in dveletne žrebice:

1. darilo	20 gold.
2. " (dar okraja konjiškega)	20 "
3. "	15 "
4. "	15 "
5. "	15 "
6. " (deželno darilo)	15 "
7. " (dar okraja vranskega)	15 "
9. " (dar okraja celjskega)	15 "
10. " (dar okraja gorn. gradskega)	12 "
11. "	10 "
12. "	10 "
13. "	10 "
15. " (dar okraja marenberskega)	10 "
192 gold.	

vkup 444 gold.

Konkurirati zamorejo vse sorte plemenskih kobil in žrebic za težko vožnjo v savinjski in gornjedravski dolini iz okrajnega glavarstva celjskega in slovenje-graškega razun tistih konje-

*) Od gred in od njiv se odvrtačajo krti s smradljivimi rečmi, ki se zakopljejo v zemljo ali pa okoli poljijejo. V to služijo mrtvi raki, čebul, česen, sukno pomočeno v terpentinovcu, skaženo kisló zelje itd.

rejcec iz okraja laškega, ki pri premiranju v Sevnici konkurirati namenijo.

Zraven predstoječih daril delile se bodo tudi od strani vis. c. kr. ministerstva za poljedelstvo srebrne in bronaste svetinje in priznalne diplome. Darila od korporacij ali od privatnih podarjena semorejo le konjem dotičnih okrajev priznati.

Ptujske okolice vino in z njim vino skoraj celega okraja daleč slovi kot dobro, izvrstno. Tudi vinotržci ptujski so na dobrem poštemem glasju, kar je velike vrednosti. Zato je pa prav, da dotična gospoda dober ovi sloves čuva in brani. No, in kmetijska podružnica ptujska je objavila nedavno po časnikih sledeče: v Ptuj naselil se je nov vinski tržec po imenu Kravagna. Ta ponuja ptujska vina mnogovrstna kupcem! Toda podružnica ni mogla zvedeti, iz katerih goric v ptujskem okraju da bi g. Kravagna bil kaj vina kupil. To pa je zvedela, da je nakupil mnogo ogerskih vin. Takšno postopanje nam ni vse jedno. Opozorujemo toraj občestvo, da ptujska vina, katera g. Kravagna prodava, niso prirastla v ptujskih goricah. Pristaviti moremo, da je podobnih vinskih mešetarjev tudi drugod na Štajerskem in je želeti, da se jim na podobni način posveti!

Lahka pomoč zoper grižo.

Zdaj ko griža tako razsaja po naših krajih bo stoterim prav prišlo sledeče zdravilo:

Kuhaj jajce da je trdo, vzami iz njega čemerlak, žolčak ali rumenak (Dotter), pusti ga izbladiti, in vlij na njega v majhni skledici dve veliki žlici finega laškega olja (Tafelöl), ter mešaj to nekaj časa, da jajčji čemerlak do čista razdrobiš. Soli ne smeš pridjati.

Ako bolnik le polovico vžije od tega jedila, za otroke je tudi menje dosti, mu neha vsa griža v črevah že čez četrto ure, in če potem še leži eden ali dva dni v topli postelji, je čisto zdav.

Prepričan sem, da gospod urednik si boste pridobili hvalo mnogo ljudi, če ta breznevna pomoček priobčite slovenskim očetom in materam; jaz vsaj sem z lastnimi svojimi očmi videl čuda delati s tem zdravilom.

Dr. J. S.

Sejmi. 1. septembra: sv. Ilj pri Šoštanju, Gradec, Lemberg, Žigerski breg; 2. septembra: sv. Ilj v Slovens. goricah, Planina; 3. septembra: sv. Ilj v Slovenskih goricah; 4. septembra: Kameca, Račje, sv. Lovrenc pri Celji, Zreče, sv. Rozalija pri Celji, Zibika, Tinsko.

Dopisi.

Iz Ptuja. (Naši nemčurji, kakoljubijo Slovence? II.) Nemčur in trgovec Ekl pri katerem kmetje blago baje za 20 odstotkov draže plačujejo, kakor v drugih štacunah, je v okrajnem zastopništvu naše kmete razžalil, ker so Slovenci,